

KINNITATUD
keskkonnaministri 12.01.2011 käskkirjaga nr 93
„Programmi „Keskkonnahariduse arendamine“
kehtestamine ning programmi elluviija volituste andmine“

Programm „Keskkonnahariduse arendamine“

Programm „Keskkonnahariduse arendamine“ (edaspidi *programm*) on koostatud lähtudes „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiast 2007–2013“ ja sellest tuleneva Inimressursi arendamise rakenduskava põhimõtetest prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ meetme „Keskkonnahariduse arendamine“ rakendamiseks.

Programm kehtestatakse perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *struktuuritoetuse seadus*) § 20 lõike 1 ja Vabariigi Valitsuse 6. detsembri 2007. a korralduse nr 403 „Programmi alusel elluviidavate meetmete nimekiri“ alusel.

1. Programmi nimetus

Programmi nimetus on „Programm „Keskkonnahariduse arendamine““.

2. Rakendusasutus ja rakendusüksus

2.1. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 19. aprilli 2007. a määruse nr 111 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse andmist korraldavate asutuste määramine“ § 7 punktile 1 on rakendusasutus Keskkonnaministeerium (edaspidi *rakendusasutus*).

2.2. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 19. aprilli 2007. a määruse nr 111 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse andmist korraldavate asutuste määramine“ § 8 punktile 1 on rakendusüksus Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *rakendusüksus*).

3. Programmi elluviija

3.1. Programmi elluviija on Keskkonnaamet (edaspidi *elluviija*).

3.1.1. Elluviija nimetab programmi nõukoja, kes nõustab elluvijjat strateegiliselt.

3.1.2. Elluviija nimetab programmi alleesmärkide ekspertrühmad, kes nõustavad elluvijjat alleesmärgi saavutamiseks korraldatavate tegevuste osas.

3.2. Elluvijjale kohalduvad kõik struktuuritoetuse seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides, sealhulgas käesolevas programmis sätestatud elluviija ning toetuse saaja õigused ja kohustused.

4. Mõisted

Programmis kasutatakse järgmisi mõisteid:

4.1 elluviija on programmi elluviija;

4.2 programmi nõukoda on valdkonna asjatundjatest koosnev kogu, mis nõustab

programmi elluviijat strateegiliselt, jälgib programmi kulgu ja teeb vajadusel ettepanekuid muudatuste sisseviimiseks;

4.3 programmi alleesmärgi ekspertrühm on valdkonna ekspertidest koosnev kogu, mis nõustab elluviijat alleesmärgi saavutamiseks rakendatavate tegevuste planeerimisel, koordineerimisel ja ettevalmistamisel;

4.4 mitteformaalne keskkonnaharidus on kogum õppeprogramme ja huvihariduslikke tegevusi, mille käigus kujundatakse elanikkonna väärtushinnangud ja käitumisharjumused keskkonnasäästlikuks;

4.5 keskkonnaharidus formaalhariduses on riiklikes õppekavades läbiva teemana sätestatud keskkonna ja säästva arenguga seotud teemade lõimimine õppeprotsessi;

4.6 keskkonnahariduse keskus on institutsioon, kelle põhimääruses, põhikirjas või asutamislepingus on sätestatud loodus- või keskkonnaharidusega tegelemine;

4.7 keskkonnahariduse spetsialist on mitteformaalses keskkonnahariduses õppeprogramme läbi viiv või looduse valdkonna huviharidusega tegelev töötaja;

4.8 formaalharidus on alus-, põhi-, kesk-, kutse- ja kõrgharidus;

4.9 õppeprogramm on keskkonnaharidustegevuses kasutatav kindla mahu, sisu ja meetodikaga õpetamise alus;

4.10 aktiivõppe meetod on õppemeetod, kus teoreetilisi lähtekohti kinnistatakse õpetaja juhendamisel kogemusõppe, uurimistegevuse jt selliste õppetegevuse vormide kaudu, kus õpilane osaleb õppetegevuses aktiivselt (näiteks rühmatöö, avatud ruumi meetod, seikluskasvatus, *storyline*-meetod).

5. Programmi vajalikkuse põhjendus

Keskkonnahariduse edendamine on Eesti säästva arengu oluline komponent. Sotsiaalmajandusliku-, keskkonna- ja kultuurivaldkonna harmoonilise arengu eeltingimus on terve elukeskkond ja ühiskonnaliikmete panus selle säilimisse ja parandamisse. Üldise säästva arengu temaatika tähtsustumisega viimastel aastatel on oluliseks muutunud ühiskonnaliikmete keskkonnateadlikkuse suurendamine kui keskkonnaprobleeme ennetav tegevus.

Keskkonnaalased teadmised on üheks võtmepädevuseks kohanemisel muutavas maailmas. Eesti elanike keskkonnateadlikkuse suurendamine aitab kaasa elanikkonna sotsiaalsete oskuste parandamisele.

2010. a kinnitas Vabariigi Valitsus uuendatud põhikooli ja gümnaasiumi õppekavad, milles pööratakse senisest suuremat tähelepanu säästvat arengut toetava hariduse, tehnika- ja tehnoloogiahariduse, loovushariduse ja muuseumiõppe arendamisele, uurimuslikule õppele, õuesõppele ja praktilistele tegevustele. Need muutused eeldavad vastavasisulist täiendusõpet nii tasemeõppeasutuste õpetajatele ja õppejõududele kui väljaspool formaalharidust keskkonnaharidust andvatele spetsialistidele.

Eesti formaalhariduses on vajaka teadmistest, oskustest ja vilumustest keskkonna ja säästva arengu teema lõimimisel õppetegevusse nagu näevad ette riiklikud õppekavad ning ühiskonna praeguse arenguetapi vajadused. Lisaks õpetajate ja õppejõudude täienduskoolitusele on oluline töötada välja meetodilised materjalid keskkonnateema õpetamisest erinevatel hariduse astmetel ning teha need laialdaselt kättesaadavaks.

Tänaseks on Eestis kujunenud olukord, kus aktiivõppemeetodeid kasutavate mitteformaalse keskkonnahariduse spetsialistide hulk ja erialane ettevalmistus ei vasta vajadusele ja on regionaalselt ebahühtlane. See vähendab neist paljude konkurentsivõimet

tööturul. Eestis on piirkondi, näiteks Harjumaa, Järvamaa, Raplamaa, Jõgevamaa, kus riiklikku õppekava toetavat keskkonnaharidust andvatest pädevatest spetsialistidest on suur puudus. Vastavalt Inimressursi arendamise rakenduskavale luuakse elukestva õppe ja paindlike õppesüsteemide kaudu võimalus kirjeldatud töötajate konkurentsivõime parandamiseks.

Elanikkonna väärtushinnangute ja käitumisharjumuste muutmisel keskkonnasäästlikuks on oluline, et formaalharidussüsteem ja väljaspool formaalharidust pakutav keskkonnaharidus toimivad ühtsete põhimõtete järgi ning, et mitteformaalne keskkonnaharidus toetab ja täiendab riiklikes õppekavades sätestatud. Seetõttu on programmi tegevustena planeeritud võrgustikkoostöö arendamine.

Ühtse informuumi loomise eesmärki kannab ka teabelehe väljaandmine. Teabeleht tutvustab programmi sisulisi tegevusi erinevatele keskkonnaharidust kujundavatele institutsioonidele ja spetsialistidele.

Veebipõhiseks toeks koostöövõrgustikule arendatakse programmi raames tehniliselt olemasolevat veebiportaali www.keskkonnaharidus.ee, kus tehakse kättesaadavaks keskkonnahariduslikud õppeprogrammid ja õppematerjalid. Suurendatakse moraalselt ja tehniliselt vananenud portaali võimekust mahukate õppematerjalide kättesaadavaks tegemisel, lisatakse võimalus üleriigilise keskkonnahariduslike ürituste kalendri pidamiseks ja foorumi tüüpi suhtluskeskkond. Täienduskoolitustel osalenud oskavad portaalist leitavaid õppematerjale mugandada vastavalt kohalikele oludele ja vajadustele. Õpetajad leiavad portaalist sobivaid õppeprogramme pakkuvad keskused.

Oluline on tuua programmi käigus Eestisse keskkonnahariduslik kogemus sellistest riikidest, kus on keskkonnaharidusega sihipäraselt aastakümneid tegeletud. Sellega vähendatakse Eesti ja keskkonnahariduse valdkonnas enam arenenud riikide arengu ebaühtlust.

Keskkonna- ja säästva arengu põhimõtted vajavad Eesti ühiskonnas laiemalt tutvustamist, kuna keskkonnahoidu seostatakse seni liiga ühekülgsest üksnes looduse tundmaõppimisega. 2005. a Vilniuses allkirjastatud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni liikmesriikide keskkonnaministrite ja haridusministrite deklaratsiooni kohaselt täiendatakse keskkonnahariduse sisu säästva arengu põhimõtetega, kus keskkonnaaspektile lisatakse sotsiaalmajanduslik ja kultuuri aspekt. Sellest johtuvalt kavandatakse programmi raames keskkonna- ja säästva arengu põhimõtteid populariseerivat raadiosaadet ja telesaadet üleriigilise leviga raadiokanalil ja telekanalil. Oluline on suurendada elanikkonna teadlikkust iga inimese otsustuste ja tegevuse mõjust keskkonna seisundile.

Programmi tegevused mõjutavad positiivselt regionaalset arengut, infoühiskonna edendamist ja kaudselt keskkonnahoidu. Tähelepanu pööratakse venekeelse elanikkonna kaasamisele programmi tegevustesse.

6. Programmi seos alusdokumentidega

Programm on loodud struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013 alusel koostatud Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ eesmärkide elluviimiseks.

Programm on seotud Elukeskkonna arendamise rakenduskava viienda prioriteetse suunaga

„Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“, mille abil tugevdatakse mitteformaalse aktiivõppe meetodil põhineva keskkonnahariduse infrastruktuuri. Programm loob võimaluse keskkonnaharidust andvate spetsialistide töömehoodika mitmekesistamiseks, õppe kvaliteedi parandamiseks ja keskkonnahariduse spetsialistide hõive suurendamiseks.

Programm vastab Eesti keskkonnategevuskava 2007–2013 punktide 2.1.4.1: loodushariduse tugikeskuste võrgustiku loomine eesmärgiga tagada süsteemne loodusõpe, temaatiliste programmide põhine õpe ning tugi üldhariduskoolide praktilisele loodusõppele; punktide 2.1.4.3: praktilise loodusõppe arendamine ning kaasaegsete interaktiivsete loodusõppemeetodite ja vastavate programmide väljatöötamine või Eesti oludele kohandamine ning nende rakendamine; ning punktide 2.1.4.4: süsteemse loodusharidusalase täiendkoolituse programmide väljatöötamine ning erinevate sihtrühmade vajadustest lähtuva koolituse korraldamine.

Programm on koosõlas Keskkonnaministeeriumi valitsemisala arengukava 2011–2014 punktiga 3 „Tegevusvaldkond: teadmispõhise ja säästva keskkonnapoliitika arendamine ning kvaliteetse keskkonnainfo kättesaadavuse tagamine“ alapunktiga 3.1 „Keskkonnateadlikkuse arendamine“.

Programmi täienduskoolituste õppekavad on koosõlas põhikooli, gümnaasiumi ning koolieelse lasteasutuse riiklike õppekavadega.

Programm on koosõlas Keskkonnaministeeriumi ja Haridus- ja Teadusministeeriumi ühise tegevuse memorandumiga (2005), mis sõnastab, et keskkonnaharidus on Eesti riigi prioriteet ja keskkonnaharidus peab lähtuma säästva arengu põhimõtetest ning baseeruma riiklikul õppekaval, et kujundada õppeprotsessi kaudu vastutustundlik, keskkonda hoidev ja väärtustav kodanik.

Programm tugineb Eesti Vabariigi keskkonnahariduse kontseptsioonile (2006), mille Vabariigi Valitsus on teadmiseks võtnud.

Programm johtub ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) säästvat arengut toetava hariduse strateegiast.

Programm johtub Läänemere Agenda 21 säästvat arengut toetava hariduse arendamise kavast – Läänemere Agenda 21E.

7. Programmi eesmärk

7.1. Mitteformaalse keskkonnahariduse spetsialistidele ning formaalharidussüsteemi õpetajatele ja õppejõududele on loodud tingimused aktiivseks osalemiseks keskkonna- ja säästva arengu hariduse süsteemis kogu karjääri vältel.

7.2. Programmi alleesmärgid on:

7.2.1 mitteformaalse keskkonnahariduse spetsialistide erialane täienduskoolitus on süsteemne ja jätkusuutlik;

7.2.2. formaalharidussüsteemi õpetajate ja õppejõudude täienduskoolitus keskkonna- ja säästva arengu teema lõimimisest õppetegevusse on süsteemne ja jätkusuutlik;

7.2.3. toimib koostöövõrgustik keskkonna- ja säästva arengu hariduse süsteemseks

arendamiseks formaal- ja mitteformaalhariduse koostöös;

7.2.4 Eesti elanike teadlikkus keskkonnahariduse ja säästva arengu põhimõtetest on suurenenud.

8. Programmi sihtrühmad

Programmi sihtrühmad on:

8.1 põhikirja või põhimääruse kohaselt keskkonnaharidusega tegelevate riigi- ja omavalitsusasutuste keskkonna- ja loodushariduse spetsialistid;

8.2 põhikirja või asutamislepingu kohaselt loodus- ja keskkonnahariduslike tegevustega tegelevate sihtasutuste ja mittetulundusühingute töötajad;

8.3 formaalharidussüsteemi õpetajad, õppejõud ja koolide juhid;

8.4 avalikkus.

9. Programmi alusel toetatavad tegevused

Programmi alusel toetatavad tegevused on:

9.1 uuringute korraldamine;

9.2 täienduskoolituskavade väljatöötamine;

9.3 täienduskoolituste läbiviimine;

9.4 meetodiliste abimaterjalide väljatöötamine;

9.5 näitlike õppevahendite tootmine ja sihtrühmale kättesaadavaks tegemine;

9.6 veebiportaali tehniline arendamine ja andmetega täitmine;

9.7 töötubade korraldamine;

9.8 rahvusvahelise konverentsi korraldamine;

9.9 teabelehe väljaandmine ja levitamine;

9.10 teavitava telesaatesarja tootmine ja eetrisse andmine;

9.11 teavitava raadiosaatesarja tootmine ja eetrisse andmine;

9.12 programmi elluviija tegevus, mis on otseselt seotud punktides 9.1–9.11 nimetatud tegevuste ettevalmistamise ja koordineerimisega.

10. Programmi abikõlblikkuse periood

Programmi abikõlblikkuse periood algab programmi kinnitamise päeval ning lõpeb hiljemalt 31. augustil 2015. aastal.

11. Abikõlblikud kulud

Abikõlblikud on:

11.1 programmi raames kõik kulud, mis on otseselt vajalikud punktis 9 nimetatud tegevuste elluviimiseks, on põhjendatud ja mõistlikud ning kooskõlas Vabariigi Valitsuse 31. jaanuari 2007. a määruses nr 26 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kulude abikõlblikkuse või mitteabikõlblikkuse määramise tingimused ja kord” (edaspidi *abikõlblikkuse määrus*) sätestatud nõuetega ja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1081/2006, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1784/1999 (EST L 210, 30.07.2006, lk 1-11);

11.2 programmiga otseselt seotud tegevmeeskonna personalikulud ja üldkulud vastavalt abikõlblikkuse määruse §- le 3;

11.3 programmi haldamiseks vajamineva kontoritehnika ning mööbli soetamise kulud vastavalt abikõlblikkuse määruse § 8 sätestatule;

11.4 programmi nõukoja liikmete ja ekspertrühmade liikmete kulutused, mis on otseselt seotud programmi tegevustes osalemisega, sealhulgas transpordi, majutuse, toitlustuse, lähetuse ja reisikindlustuse kulud;

11.5 programmi tegevmeeskonnale sõiduauto rentimise kulud, võttes arvesse abikõlblikkuse määruse §-s 13 kehtestatud tingimusi;

11.6 õigusnõustamise tasud ja raamatupidamise kulud, kui need on otseselt seotud programmi teostamisega või on vajalikud selle ettevalmistamiseks või rakendamiseks;

11.7 kontoritehnika-, mööbli-, liiklusvahendi- ja muude programmi tegevuste elluviimiseks vajalike soetuste kulud on abikõlblikud kuni 10% ulatuses programmi abikõlblike kulude kogumaksumusest.

12. Programmi eelarve

12.1. Programmi toetuse kogumaht on 3 195 582 eurot. Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) rahastatakse kuni 85% programmi maksumusest, omafinantseeringu määr on minimaalselt 15% toetatava programmi maksumusest. Programmi eelarve alleesmärkide kaupa on toodud lisas 1 ja programmi eelarve rahastamisallikate kaupa on toodud lisas 2.

12.2. Programmi detailse aastaeelarve ja tegevuskava kinnitab keskkonnaminister käskkirjaga iga aasta 5. jaanuariks.

12.2.1. 2011. aasta detailse eelarve ja tegevuskava kinnitab keskkonnaminister käskkirjaga kuu aja jooksul alates programmi kehtestamisest.

13. Indikaatorid

Programmi seos rakenduskavas toodud indikaatoritega:

13.1 programm toetab inimressursi arendamise rakenduskavas prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ raames nimetatud eesmärgi „Suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadustele“ saavutamist;

13.2 programm aitab kaasa keskkonnahariduse kujundamisele elukestvaks ja tulevikule orienteeritud õppeks toetudes olemasolevatele keskkonnahariduse keskustele, mis annavad huviharidust, täienduskoolitust ja praktilist loodusõpet;

13.3 programm toetab formaalse ja mitteformaalse keskkonnahariduse koostoime süsteemi väljakujundamist;

13.4 programm aitab kaasa õpetajate, koolitajate ja loodusvahendajate kvalifikatsiooni ja pädevuse tõstmisele.

13.5. Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ raames on toetatavate tegevustena sätestatud keskkonnahariduse tugikeskuste võrgustik-koostöö väljakujundamine ja erinevatele sihtgruppidele suunatud keskkonna-alased koolitused.

13.6. Programmispetsiifilised indikaatorid on sätestatud programmispetsiifiliste indikaatorite tabelis lisas 3.

14. Programmi mõju horisontaalsetele teemadele

14.1. Programmi elluviimine ühtlustab Eestis regiooniti keskkonnaharidust andvate

spetsialistide erialast väljaõpet ja ühtlustab seeläbi nende tööturul toimetuleku võimekust kogu riigi lõikes, sealhulgas pööratakse tähelepanu venekeelsele sihtrühmale.

14.2. Programmi tegevuste käigus tuuakse Eestisse edumeelset keskkonnahariduslikku kogemust, mis vähendab Eesti ja teiste Euroopa Liidu regioonide erinevust keskkonnaharidust andvate spetsialistide toimetulekuvõime osas.

14.3. Programmi tegevuste elluviimine omab kaudset positiivset mõju keskkonnaseisundi parandamisele, see saavutatakse säästva arengu põhimõtete juurutamisega haridussüsteemis ja selle kaudu elanikkonna väärtushinnangute ja käitumise muutmisega keskkonnasäästlikuks.

14.4. Programmi tegevuste elluviimine aitab infoühiskonna edendamisele kaasa sellega, et arendatakse õppematerjalide ja õppeprogrammide veebipõhist andmebaasi, kus tehakse kättesaadavaks programmi tegevuste tulemusel loodavad materjalid ja peetakse üleriigilist keskkonnahariduslike tegevuste kalendrit ja erialast suhtlusportaali.

15. Toetuse väljamaksete tegemise tingimused ja kord

Toetuse välja maksmise kord on järgmine:

15.1 toetus makstakse välja vastavalt struktuuritoetuste seaduse § 23 lõike 4 alusel kehtestatud määrusele (edaspidi *toetuse väljamaksmise määrus*);

15.2 elluviija võib taotleda väljamakse tegemist ettemaksena, vastavalt toetuse väljamaksmise määruse §-le 9¹;

15.3 elluviija võib taotleda väljamakse teostamist liisinguandjale vastavalt toetuse väljamaksmise määruse §-le 7;

15.4 enne kuludokumentide tasumist, tingimusel, et omafinantseering on tasutud, võib toetuse väljamakse teha töövõtjale;

15.5 väljamakse taotlusele lisatakse järgmised dokumendid:

15.5.1 hanke korraldamist tõendavad dokumendid ning asjakohased lepingud;

15.5.2 kuludokumentide nimekiri;

15.5.3 kuludokumendid väljamakse määruse mõistes, millele lisatakse osutatud teenuse või tehtud töö või tarnitud kauba üleandmist ja vastuvõtmist tõendava dokumendi koopia;

15.5.4 kulu tasumist tõendav dokument;

15.5.5 projekti kulude raamatupidamises kajastamist tõendavad dokumendid;

15.6 elluviija esitab toetuse väljamakse taotluse rakendusüksuse kehtestatud vormil koos nõutavate lisadokumentidega;

15.7 rakendusüksus kontrollib 30 tööpäeva jooksul esitatud väljamakse taotluse ja sellele lisatud dokumentide nõuetele vastavust, kulude abikõlblikkust ning vastavust programmile. Puuduste esinemise korral määrab rakendusüksus tähtaja nende kõrvaldamiseks. Menetlusaeg pikeneb aja võrra, mis kulub elluviijal puuduste kõrvaldamiseks;

15.8 viimane väljamaksetaotlus esitatakse koos programmi lõpparuandega või pärast programmi lõpparuande esitamist. Viimane väljamakse tehakse pärast seda, kui rakendusüksus on programmi lõpparuande heaks kiitnud. Viimane väljamakse tehakse tasutud kuludokumentide alusel;

15.9 rakendusüksus võib teha toetuse maksmisest osalise või täieliku keeldumise otsuse juhul, kui:

15.9.1 esitatud väljamakse taotlus või kuludokumendid ei vasta nõuetele;

15.9.2 toetust taotletakse mitteabikõlblike kulude katteks;

15.9.3 elluviija ei ole puudusi määratud tähtajaks kõrvaldanud;

15.10 rakendusüksus saadab punktis 15.9. nimetatud otsuse elluviijale kirjalikult 30

tööpäeva jooksul toetuse väljamakse taotluse esitamisest arvates;

15.11 elluviija peab esitama rakendusüksusele programmi korrigeeritud väljamakseprognoosi aastate kaupa hiljemalt iga aasta 10. jaanuaril, 10. juunil ja 10. oktoobril juhul, kui esineb muudatusi võrreldes programmi punkti 12 alusel kinnitatud aastaeelarvega. Eelarveaasta väljamaksete prognoosi esitab elluviija 30 tööpäeva jooksul programmi kinnitamisest arvates või informeerib rakendusüksust prognoosi esitamise päevast. Elluviija peab esitama toetuse väljamaksmise prognoosi iga kalendrikuu kohta hiljemalt sellele eelneva kalendrikuu 10. kuupäevaks.

16. Elluviija kohustused

Vastavalt struktuuritoetuse seaduse § 20 lõikele 5 on programmi elluviija kohustatud täitma selles seaduses sätestatud toetuse saaja kohustusi, sealhulgas:

16.1 esitama rakendusüksusele hankeplaani rakendusüksuse poolt sätestatud vormil iga aasta 5. veebruaril, 5. juunil ja 5. septembril;

16.1.1 esitama rakendusüksusele 2011. aasta esimese hankeplaani rakendusüksuse poolt sätestatud vormil kuu aja jooksul alates 2011. aasta detailse eelarve ja tegevuskava kinnitamist keskkonnaministri käskkirjaga;

16.2 esitama rakendusüksusele nõutava teabe ja aruanded rakendusüksuse nimetatud tähtaegadel ja vormis ning samuti esitama rakendusüksusele esimesel nõudmisel programmiga seotud dokumendid;

16.3 võimaldama rakendusüksuse esindajatel tutvuda elluviija ruumides kõikide dokumentidega ning teha paikvaatlusi programmiga seotud kohtades;

16.4 võimaldama rakendusüksuse esindajatel viibida kõikidel programmiga seotud üritustel ning teavitama rakendusüksust ürituse toimumisest vähemalt nädal aega ette;

16.5 teavitama rakendusüksust viivitamata programmiga seotud muudatustest.

17. Aruandluse kord

Aruandluse kord on järgmine:

17.1. Elluviija esitab toetuse kasutamise aruanded struktuuritoetuse seaduse § 24 lõike 4 alusel kehtestatud korra kohaselt.

17.2. Elluviija esitab Keskkonnaministeeriumi avalike suhete osakonna keskkonnahariduse bürooga eelnevalt kooskõlastatud programmi aastaaruande rakendusüksusele iga aasta 31. detsembri seisuga 10 tööpäeva jooksul nimetatud päevast arvates.

17.3. Elluviija esitab koos viimase väljamaksetaotlusega programmi lõpparuande, mis on eelnevalt kooskõlastatud Keskkonnaministeeriumi avalike suhete osakonna keskkonnahariduse bürooga.

17.4. Rakendusüksus kontrollib aasta- ja lõpparuande nõuetele vastavust ning sisuliste ja rahaliste (sealhulgas abikõlblike kulude) andmete vastavust programmile. Puuduste esinemise korral määrab rakendusüksus elluviijale tähtaja nende kõrvaldamiseks. Menetlusaeg pikeneb aja võrra, mis kulub elluviijal puuduste kõrvaldamiseks.

18. Programmi muutmise tingimused

18.1. Programmi eelarvet, ajakava või tegevusi võib elluviija ilma programmi muutmise taotlust esitamata muuta kuni 5% ulatuses. Seejuures peab elluviija rakendusüksust eelnevalt muudatusest ja selle põhjendusest teavitama.

18.2. Kui elluviija soovib programmi muuta suuremas ulatuses kui punktis 18.1 nimetatud, siis peab elluviija esitama rakendusüksusele muutmise põhjendatud taotluse. Rakendusüksus hindab taotluse põhjendatust ja teeb vajadusel rakendusasutusele ettepaneku programmi muutmiseks.

Lisa 1
keskkonnaministri 12.01.2011 käskkirjaga nr 93 kinnitatud
„Programmi „Keskkonnahariduse arendamine“ kehtestamine
ning programmi elluviija volituste andmine“ juurde

Programmi eelarve alleesmärkide kaupa

Rea nr	Tegevus/kulu	Kulu kokku
1	Programmi juhtimise kulu kokku	318 761 eurot
1.1	Kulud töötasudeks (sh ekspertidele).	191 728 eurot
1.2.1	Kulud kontorile, bürootarvetele ja sideteenustele.	30 032 eurot
1.2.2	Kulud transpordile (sealhulgas sõiduauto liisimine ja kütus).	23 079 eurot
1.2.3	Lähetused ja osavõtutasud	73 922 eurot
	Tegevuste elluviimisega seotud kulud kokku	2 817 402eurot
	Alleesmärk 1: mitteformaalse keskkonnahariduse spetsialistide täienduskoolituse süsteemi arendamine ja spetsialistide erialase arengu toetamine.	542 130 eurot
2.2	Alleesmärk 2: formaalharidussüsteemi õpetajate ja õppejõudude täienduskoolituse süsteemi arendamine keskkonna- ja säästva arengu teema lõimimisest õppetegevusse ning õpetajate ja õppejõudude sellesulise erialase arengu toetamine.	840 473 eurot
2.3	Alleesmärk 3: keskkonnahariduse koostöövõrgustike analüüsimine ning arendamine keskkonna- ja säästva arengu hariduse süsteemseks arendamiseks.	923 506 eurot
2.4	Alleesmärk 4: Eesti elanikkonna teadlikkuse suurendamine säästva arengu põhimõtetest.	511 293 eurot
3	Muud programmiga kaasnevad kulud	59 419 eurot
4	Programmi tulu	0
5	PROGRAMMI KULUD KOKKU	3 195 582 eurot

Lisa 2
keskkonnaministri 12.0.2011 käskkirjaga nr 93 kinnitatud
„Programmi „Keskkonnahariduse arendamine“ kehtestamine
ning programmi elluviija volituste andmine“ juurde

Programmi eelarve rahastamisallikate kaupa

Finantseerimise allikas		Summa	Osakaal (%)
Programmi kogumaksumus		3 195 582 eurot	100
Struktuuritoetus	ESF osalus	2 716 245 eurot	85
Omafinantseering	Elluviija osalus	479 337 eurot	15

Programmispetsiifiliste indikaatorite tabel

I alleesmärk	Mitteformaalse keskkonnahariduse spetsialistide erialane täienduskoolitus on süsteemne
Väljund	<ul style="list-style-type: none"> ● korraldatud on uuring keskkonnahariduse spetsialistide täienduskoolituse vajaduse täpsustamiseks; ● sõnastatud on keskkonnahariduse spetsialisti pädevusnõuded; ● välja on töötatud 156 õppetunnine (6 EAP) täienduskoolituskava keskkonna- ja säästva arengu alaste teadmiste õpetamisest aktiivõppemeetoditel; ● vähemalt 105 keskkonna- ja loodushariduse spetsialisti osaleb täienduskoolitusel keskkonnahariduses rakendatavatest aktiivõppemeetoditest; ● sihtrühmale on kättesaadavaks tehtud mõistlik kogus universaalseid õppevahendeid.
Tulemus	Välja on töötatud täienduskoolituskava keskkonna- ja säästva arengu alaste teadmiste õpetamisest aktiivõppemeetoditel ja vähemalt 105 loodus- ja keskkonnahariduse spetsialisti on omandanud täienduskoolituse edukat läbimist kinnitava kvalifikatsioonitunnistuse.

II alleesmärk	Formaalharidussüsteemi õpetajate ja õppejõudude täienduskoolitus keskkonna- ja säästva arengu teema lõimimisest õppetegevusse on süsteemne
Väljund	<ul style="list-style-type: none"> ● korraldatud on uuring formaalharidussüsteemis keskkonna- ja säästva arengu õpetamise alaste meetodiliste materjalide kohta; ● välja on töötatud kokku (indikatiivselt) viis erinevatele hariduse astemetele suunatud 78-õppetunnist (3 EAP) täienduskoolituskava keskkonnateema lõimimisest õppeprotsessi; ● 500-le formaalharidussüsteemi õpetajat või õppejõudu osaleb täienduskoolitustel keskkonnateema lõimimisest õppeprotsessi; ● välja on töötatud ja veebipõhiselt sihtrühmale kättesaadavaks tehtud meetodilised materjalid keskkonna- ja säästva arengu teema lõimimisest õppeprotsessi formaalhariduses; ● sihtrühmale on kättesaadavaks tehtud õppevahendid keskkonnateema lõimimisest õppeprotsessi formaalhariduses.
Tulemus	Välja on töötatud täienduskoolituskava riiklikus õppekavas läbiva teemana sätestatud keskkonna- ja säästva arengu teema lõimimisest õppeprotsessi ja 500 formaalharidussüsteemi õpetajat ja õppejõudu on täienduskoolituse edukalt läbinud (koolituse edukat läbimist kinnitab vastav koolitaja poolt väljastatud tõend).

III alleesmärk	Toimib koostöövõrgustik keskkonna- ja säästva arengu hariduse süsteemseks arendamiseks formaal- ja mitteformaalse hariduse koostöös
Väljund	<ul style="list-style-type: none"> ● läbi on viidud keskkonnahariduse koostöövõrgustike uuring;

	<ul style="list-style-type: none"> ● korraldatud on kuus (6) mitteformaalsete keskkonnahariduse spetsialistide ning formaalharidussüsteemi õpetajate ja õppejõudude praktilist töötuba võrgustikkoostöö tugevdamiseks; ● korraldatud on kuus (6) mitteformaalse keskkonnahariduse spetsialistide praktilist töötuba üleriigilise võrgustikkoostöö tugevdamiseks; ● korraldatud on üks (1) rahvusvaheline konverents keskkonnahariduse arengusuundadest; ● veebiportaal www.keskkonnaharidus.ee on tehniliselt täiustatud; ● välja on antud ja sihtrühmani toimetatud 10 numbrit programmi sisulistest tegevustest ja tulemustest teavitavat teabelehte (eesti ja vene keeles).
Tulemus	Toimib jätkusuutlik koostöövõrgustik keskkonnahariduse arendamiseks formaal- ja mitteformaalharidussüsteemi koostöös, mida toetab regulaarselt ilmuv teabeleht ja veebiportaal www.keskkonnaharidus.ee .

IV alleesmärk	Eesti elanikkonna teadlikkus säästva arengu põhimõtetest on suurenenud
Väljund	<ul style="list-style-type: none"> ● üleriigilise levikuga telekanalis on kolmel hooajal näidatud säästva arengu põhimõtteid tutvustavat saatesarja; ● üleriigilise levikuga raadiojaamas on neljal hooajal olnud eetris säästva arengu põhimõtteid tutvustav raadiosaade.
Tulemus	<ul style="list-style-type: none"> ● säästva arengu põhimõtteid tutvustavat saatesarja on TV-s vaadanud keskmiselt 40 000 inimest; ● säästva arengu põhimõtteid tutvustavat saatesarja on raadiost kuulanud keskmiselt 30 000 inimest.